

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Individ- och familjeomsorgen

Valdemarsviks kommun

Innehåll

1. Inledning	7
1.1 Riktlinjernas syfte och innehåll	7
1.2 Lagstiftning	7
1.3 Socialtjänstlagen.....	8
1.3.1 Mål och principer	8
1.3.2 God kvalitet	8
1.3.3 Rätten till bistånd – 4 kap. 1§ socialtjänstlagen	8
1.4 Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah	8
1.5 Offentlighets- och sekretesslagen (OSL).....	9
1.6 Valdemarsviks kommuns styrdokument	9
2. Viktiga principer och perspektiv	10
2.1 Vetenskap och beprövad erfarenhet	10
2.2. Barnperspektiv	10
2.2.1 Anmälan om oro för barn	10
2.2.2 Föräldrastöd	10
2.3 Våld i nära relationer	10
2.4 Prostitution.....	11
2.5 Felaktiga utbetalningar	11
3. Ansökningsprocessen.....	12
3.1 Ansökan	12
3.2 Att inleda en utredning.....	12
3.3 Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd	12
3.4 Nödprovning och akut bistånd	12
3.5 Övrigt reducerat försörjningsstöd.....	13
3.5 Beslut som löper över flera månader	13
3.6 Överklagan	13
3.7 Avsluta ett ärende.....	13
4. Återkrav och återsökning.....	14
4.1 Återsökning.....	14
4.2 Återkrav enligt socialtjänstlagen.....	14
4.2.3 Ersättningstalan enligt 9 kap. 3 § socialtjänstlagen	14

4.3 Kraveftergift	14
5. Om innehållet i utredningen	15
5.1 Information	15
5.2 Dokumentation	15
5.3 Grundutredning och genomförandeplan	15
5.4 Rätt från början – att förebygga felaktiga utbetalningar	15
5.4.1 Upptäckt av misstanke om felaktig utbetalning	15
5.5. Kontroller.....	15
Allmänt om kontroller	15
5.5.1 I samband med första ansökan och nybesöket.....	15
5.6 Inkomstberäkning	16
5.6.1 Inkomster	16
5.6.2 Inkomster som delvis reducerar ekonomiskt bistånd	17
5.6.3 Inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd	17
5.6.4 Jobbstimulans – särskild beräkningsgrund	17
5.7 Tillgångar	17
5.7.1 Bil	18
5.7.2 Bosparande	18
5.7.3 Bostadsrätt/Villa.....	18
5.7.4 Rådrom för att sälja bostad.....	18
5.8 Pensionssparande.....	18
5.9 Barns inkomster och tillgångar	19
5.10 Hushållstyper	19
5.10.1 Sammanboende med hushållsgemenskap.....	19
5.10.2 Giftna men ej sammanboende	19
5.10.3 Inneboende	20
5.10.4 Hushåll med underåriga barn.....	20
5.10.5 Gymnasiestuderande ungdom.....	20
5.10.6 Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna	20
5.10.7 Bistånd till barn och ungdom vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp	20
5.10.8 Underårig som bildat familj	21
6. Olika grupperns förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd	21
6.1 Arbetslösa.....	21
6.1.1 Arbetslösa med otillräcklig A-kassa/Alfakassa	21
6.1.2 Sökanden som inte bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande	21

6.1.3 Frånvaro.....	21
6.1.4 Ledighet under sommaren.....	22
6.1.5 Personer som har sagt upp sig	22
6.2 Företagare	22
6.3 Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård	23
6.3.1 Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja.....	23
6.3.2 Kontraktsvård.....	23
6.3.3 Samhällstjänst.....	24
6.4 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten	24
6.4.1 Reskostnader.....	24
6.5 Personer som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom	24
6.5.1 Sjukersättning eller aktivitetsersättning	24
6.6 Personer med sociala och medicinska problem	25
6.6.1 Personer med missbruksproblem	25
6.6.2 Personer med psykisk ohälsa	25
6.7 Personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.....	25
6.8 Personer som tillfälligt vistas på annan ort i Sverige eller utomlands	25
6.9 Personer som tillfälligt vistas i kommunen.....	26
6.10 Personer med äldreförsörjningsstöd eller pension.....	26
6.11 Studerande.....	26
6.11.1 Vuxenstuderande	26
6.11.2 Yrkesvux.....	27
6.11.3 Studerande med studiestartsstöd.....	27
6.12 Ungdomar under 21 år som går i skolan	27
6.13 Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar.....	28
6.14 Utländska medborgare	28
6.14.1 EU-medborgare.....	28
6.15 Personer utan uppehållstillstånd.....	29
6.15.1 Tillfällig vistelse.....	29
6.15.2 Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige	29
6.15.3 Barnfamiljer	29
6.16 Asylsökande som ansöker om ekonomiskt bistånd.....	30
6.17 Personer med uppehållstillstånd.....	30
6.18 Personer som omfattas av Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som ansöker om ekonomiskt bistånd	30

6.18.1 I väntan på etableringsersättning ("glappet")	30
6.18.2 Kompletterande ekonomiskt bistånd	30
6.18.3 Förlorad etableringsersättning	30
6.18.4 Person med rätt till a-kassa	31
6.18.5 Boende	31
6.18.6 Extraarbete	31
6.18.7 Sjukskrivna och personer med nedsatt prestationsförmåga	31
6.18.8 Ensamkommande flyktingbarn	31
6.19 Nordiska medborgare	31
7. Försörjningsstöd	32
7.1 Riksnorm	32
7.2.1 Merkostnader för umgänge med barn	32
7.3 Försörjningsstöd till övriga kostnader	32
7.3.1 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	33
7.3.2 Boende och boendekostnader	33
Generellt	33
7.3.3 Hemförsäkring	33
7.3.4 Hushållsel	34
7.4 Försörjningsstöd vid vistelse på institution	34
7.4.1 Avgift vid sjukhusvård	34
7.4.2 Egenavgift vid vård och behandling	34
7.4.3 Egenavgift vid stöd-/omvårdnadsboende	34
7.4.4 Fickpengar	34
7.4.5 Kläder och skor	35
7.4.6 Kostnader i samband med egen bostad	35
8. Bistånd till livsföring i övrigt	35
8.1 Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter	35
8.1.1 Avgifter för kommunal service	35
8.1.2 Avgifter för juridisk hjälp	35
8.1.3 Ansökningsavgifter för uppehållstillstånd och medborgarskap	35
8.1.4 Legitimation och bankavgift	35
8.1.5 Övriga avgifter	36
8.2 Begravningskostnad	36
8.2.2 Skäliga kostnader	36
8.3 Cykel	36

8.4 Digitala hjälpmedel och internetuppkoppling.....	37
8.5 Diskmaskin	37
8.6 Flyttkostnader.....	37
8.7 Fritidsaktiviteter för barn.....	37
8.8 Färdtjänstavgift	37
8.9 Förskole- och skolbarnsomsorgsavgift.....	38
8.10 Glasögon eller kontaktlinser	38
8.11 Hemtjänstavgift	38
8.12 Hemutrustning.....	38
8.13 Hälsa- och sjukvård, läkemedel samt sjukresor	39
8.14 Körkort.....	39
8.15 Magasinering.....	39
8.16 Reparationskostnader.....	39
8.17 Resor	39
8.17.1 Resa till begravning	39
8.17.2 Resor vid umgänge.....	39
8.17.3 Resor vid återförening	40
8.17.4 Resor vid återvandring	40
8.18 Sanering av bostad	40
8.19 Skolbusskort.....	40
8.20 Skulder	40
8.21 Sommarlovspeng.....	41
8.22 Spädbarnsutrustning.....	41
8.23 Tandvård.....	41
8.23.1 Akut tandvård.....	42
8.23.2 Nödvändig uppehållande tandvård.....	42
8.23.3 Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå.....	42
8.24 Telefonabonnemang	42
8.24.1 Depositionsavgift.....	43
9.Om ansvarsfördelning mellan kommuner	43
Lästips	44

1. Inledning

Kommunstyrelsen i Valdemarsviks kommun har, utifrån kommunallagen, befogenhet att besluta om riktlinjer som är styrande för nämndernas verksamhet. Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd i Valdemarsviks kommun. Utgångspunkten för arbetet är relevant lagstiftning och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Det är kommunernas socialnämnder som ansvarar för handläggning av insatser till enskilda och i Valdemarsvik utförs uppgifterna av Enheten för individ och familjeomsorg (IFO) inom Sektor stöd och omsorg. I dokumentet används fortsättningsvis begreppet socialtjänsten som sammanfattning.

Socialtjänsten ska enligt Socialtjänstlagen (SoL) på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänstens arbete ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation. Socialtjänstens arbete ska bygga på respekt för människors rätt till självbestämmande och integritet.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden prövas rätten till ekonomiskt bistånd. I utredningsarbetet ingår både en ekonomisk utredning och en utredning av hela livssituationen. Alla kontakter med personer som söker stöd eller råd från socialtjänsten ska bygga på respekt för människors lika värde, den enskilda människans värdighet och individens självbestämmande och integritet.

1.1 Riktlinjernas syfte och innehåll

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling i kommunen när det gäller utredning, bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida. Det gäller så väl bidragsnivå, förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd som vilka insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida. Riktlinjerna ska ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras. Utifrån socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd ger riktlinjerna vägledning för handläggningen av ekonomiskt bistånd i kommunen.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. En individuell behovsprövning ska alltid göras och i de fall det finns sakliga skäl kan bistånd beviljas utöver det som framgår i riktlinjerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov utan riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. Kommunens riktlinjer utgör komplement till gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd m.m. De knyter även an till andra övergripande dokument såsom överenskommelser och policydokument.

1.2 Lagstiftning

Socialtjänstens arbete regleras i huvudsak i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, förvaltningslagen (1986:223), FL, offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL och kommunallagen (1991:900), KL. För

socialtjänstens verksamhet gäller ytterligare en rad andra lagar så som t.ex. äktenskapsbalken (1987:230), ÄktB, sambolagen (2003:376), föräldrabalken (1949:381), FB, lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., (LMA), lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB m.fl.

Ytterligare anvisningar kan hämtas från förarbetena till respektive lag. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar. Riktlinjerna kompletteras efter hand med ny lagstiftning och prejudicerande domar t.ex. från Högsta förvaltningsdomstolen. Det sker dock inte kontinuerligt vilket gör att ny lagstiftning och rättsliga utslag fortlöpande måste beaktas.

1.3 Socialtjänstlagen

1.3.1 Mål och principer

Socialtjänstens mål och lagens intention regleras i portalparagrafen (1 kap. 1 § SoL). Målet är att den enskilde ska kunna leva ett självständigt liv. Inriktningen för arbetet ska vara att frigöra och utveckla individens egna resurser. Varje människa har själv ansvar för sitt liv och socialtjänsten ska inte ta över den enskildes ansvar. *Frivillighet och självbestämmande* ska vara vägledande i kontakten med den enskilde.

Socialtjänstens verksamhet ska präglas av *helhetssyn och kontinuitet*. Detta innebär bland annat att den enskildes sociala situation och de problem som personen upplever ska ses i förhållande till hela den sociala miljön. Hänsyn ska inte bara tas till familjen utan även den enskildes situation när det gäller arbete, bostad och fritidsaktiviteter. Socialtjänsten ska sträva efter att finna en samlad lösning på de sociala svårigheterna i den enskildes situation.

1.3.2 God kvalitet

Socialtjänstens insatser ska vara av god kvalitet (3 kap. 3 § SoL). Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten i enlighet med de lagar och andra föreskrifter som styr verksamheten. Socialstyrelsen ger exempel på vad som menas med god kvalitet:

- Att den enskilde anser sig bli bemött med respekt
- Att den enskilde får tillräcklig information så att den kan ta till vara på sina rättigheter och att verksamheten bedrivs så att den enskildes rättssäkerhet garanteras
- Att insatserna utformas efter den enskildes behov och så långt det är möjligt i samråd med den enskilde
- Att insatserna utformas så att de inriktas på att frigöra och utveckla den enskildes resurser
- Att barnperspektivet särskilt beaktas i verksamheten

1.3.3 Rätten till bistånd – 4 kap. 1§ socialtjänstlagen

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät för människor som inte själva kan tillgodose sina behov och är tänkt som en tillfällig lösning. Den enskilde har själv ett eget ansvar för sitt liv. Detta innebär att använda alla de möjligheter som finns för att själv klara sin försörjning innan rätten till bistånd träder in. Biståndet ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Insatserna för den enskilde ska inriktas på att såväl avhjälpa det aktuella behovet som att underlätta för den enskilde att själv klara sin försörjning i framtiden.

1.4 Skyldighet att rapportera missförhållanden - Lex Sarah

Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Syftet med lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och missförhållanden förebyggas samt, om de ändå uppstår, rättas till. Målet är att den enskilde får insatser av god kvalitet och skyddas från missförhållanden.

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Enligt bestämmelserna om lex Sarah ska anställda m.fl. genast rapportera missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden till den som bedriver verksamheten. Rapporteringsskyldigheten omfattar även den som kan komma ifråga för insatser.

1.5 Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (1 kap. 26 § OSL). Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från den enskilde eller om det finns reglerat i lag. Inför utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska en sekretessprövning alltid göras.

1.6 Valdemarsviks kommuns styrdokument

Arbetet påverkas även av Valdemarsviks kommuns övriga riktlinjer och styrdokument.

Avtal för samverkan mellan socialjouren och Valdemarsviks kommun
Riktlinjer för lex Sarah

2. Viktiga principer och perspektiv

2.1 Vetenskap och beprövad erfarenhet

De som behöver samhällets insatser ska erbjudas hjälp som bygger på bästa tillgängliga kunskap. Målet är att de insatser som ges ska vara till nytta och aldrig till skada för den enskilde. Evidensbaserad praktik (EBP) innebär att den professionelle väger samman sin expertis med bästa tillgängliga kunskap, den enskildes situation, erfarenheter och önskemål vid beslut om insatser. Den enskildes inflytande väger alltså tungt.

2.2. Barnperspektiv

Utredningar om ekonomiskt bistånd ska genomföras med ett barnrättsperspektiv för att säkerställa att barn får sina rättigheter tillgodosedda. Det är särskilt viktigt vid ett långvarigt biståndsbehov. I biståndsbeslut som berör barn ska barnets bästa särskilt beaktas, i enlighet med 1 kap. 2 § SoL och 3 § barnkonventionen. Barn bör också ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör dem, samt att få sina åsikter beaktade i förhållande till sin ålder och mognad, i enlighet med 11 kap. 10 § SoL och 12 § barnkonventionen.

När ett beslut kan få påtagliga konsekvenser för ett barn ska handläggaren göra en barnkonsekvensanalys, där det framgår hur barnets rättigheter tillgodoses vid ett bifalls- respektive avslagsbeslut. En barnkonsekvensanalys ska alltid göras vid ansökan om bistånd till akuta matpengar, hyres- eller elskuld, umgängesresor samt ansökningar som direkt avser barnet. Det ska också göras inför beslut om rådrum för att sänka hushållets boendekostnad. I barnkonsekvensanalysen är det viktigt att beakta att vårdnadshavarna ges möjlighet att ta sitt försörjningsansvar, både på kort och på lång sikt.

2.2.1 Anmälan om oro för barn

Vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa ska en orosanmälan omedelbart göras till socialkontoret enligt 14 kap. 1 § SoL. Oro för att barn far illa kan grunda sig i förhållanden som påverkar vårdnadshavarens omsorgsförmåga, exempelvis missbruk eller psykisk ohälsa. Men även oförmåga att planera familjens ekonomi och boende samt att ta sitt försörjningsansvar som vårdnadshavare kan vara grund för att anmäla oro för barn.

Kännedom eller misstanke om att ett barn utsatts för eller bevittnat våld i en nära relation ska alltid anmälas, i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer. Skyldigheten att göra orosanmälan gäller för alla barn som vistas i Valdemarsviks kommun oavsett hemort eller medborgarskap.

2.2.2 Föräldrastöd

Att ha ett barnperspektiv innebär också att socialtjänsten möjliggör och underlättar för personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning och/eller missbruksproblematik att vara föräldrar. Detsamma gäller för personer som har blivit utsatta för våld i en nära relation. Socialtjänstens olika verksamheter ska samverka och ha ett helhetsperspektiv i ärenden som rör barnfamiljer och/eller vårdnadshavare med barn.

2.3 Våld i nära relationer

Personer som är utsatta för våld i nära relation finns inom alla socialtjänstens områden. Våldet kan ta sig många uttryck: fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt, materiellt eller i form av försummelse (det sistnämnda gäller särskilt äldre personer och personer med funktionsnedsättning). I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i biståndshushållen i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld.

I Valdemarsviks kommun finns särskilda riktlinjer för arbetet med våld i nära relationer både för våldsutsatta och för våldsutövare.

2.4 Prostitution

Det är förhållandevis få personer som på eget initiativ söker hjälp för att komma ur prostitution. Socialtjänsten kan komma i kontakt med kvinnor och män i prostitution och det är därför viktigt att vara lyhörd för att det förekommer i samhället. Om det finns funderingar kring om en person har erfarenhet av att sälja sex är det angeläget att försöka ta reda på det. I dessa fall kan det även finnas en hotbild att ta hänsyn till vid handläggning och bedömning.

2.5 Felaktiga utbetalningar

Socialtjänsten ska genom dialog med den sökande, individuella bedömningar och noggrannhet i handläggningen verka för att ekonomiskt bistånd så långt som möjligt betalas ut på rättssäkra och korrekta grunder. Om fel ändå uppstår är målsättningen att kommunen ska få tillbaka de felaktigt utbetalda pengarna och förhindra att bistånd fortsatt betalas ut på felaktiga grunder.

3. Ansökningsprocessen

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag:

- Stödja människor i att finna vägar till självförsörjning.
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

3.1 Ansökan

En ansökan kan ske både muntligt och skriftligt och i Valdemarsviks kommun finns en *ansökningsblankett* att använda i första hand. Huvudregeln är att ansökningsblanketten ska användas för att säkerställa att de uppgifter och samtycken som behövs som underlag för utredningen inkommer.

Utgångspunkten för utredningen är ansökningsblanketten, som ska vara fullständigt ifylld. En ofullständigt ifylld ansökningsblankett får inte, utan synnerliga skäl, utgöra underlag för utbetalning av bistånd. Den sökande ska få tydlig vägledning om hur blanketten ska fyllas i. Om en ofullständig ansökan inkommer ska den som huvudregel kompletteras av den sökande. En begäran om komplettering ska ske skyndsamt. I vissa fall kan beslut om avslag fattas med hänvisning till att den sökande inte medverkar till att en utredning kan genomföras.

3.2 Att inleda en utredning

När en ansökan om ekonomiskt bistånd inkommer ska socialtjänsten alltid utan dröjsmål inleda en utredning. Utredningar som rör ekonomiskt bistånd sker med stöd av 11 kap. 1 § SoL. Socialtjänsten har inte rätt att neka till att ta emot ansökningar.

3.3 Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd

Om sökanden inte bedöms uppfylla förutsättningarna för rätt till ekonomiskt bistånd ska ansökan avslås. Som huvudregel avslås ansökan för hushållet som helhet. Underhållsskyldighet gentemot övriga familjemedlemmar går före deras rätt till ekonomiskt bistånd och föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär. De skäl till att sökt bistånd ska avslås ska vara sakliga och ska framgå som motivering till beslutet. Skälen ska anges på ett sådant sätt att den enskilde förstår orsaken till beslutet. Beslut om bistånd enligt Socialtjänstlagen är myndighetsutövning. Den sökande ska alltid underrättas om ett avslagsbeslut enligt 1§ eller 5§ kap. 4 SoL. Den sökande ska, om denne så önskar, bistås med att formulera en överklagan.

3.4 Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras. Nödprövningen kan innebära att man gör en beräkning av den sökandens egna inkomster och dokumenterar i beslutet om den sökande har tillräckliga egna inkomster för att tillgodose behovet av nöd. Om den sökande inte har tillräckliga inkomster som täcker behovet av nöd måste ska den sökande informeras om möjligheten att ansöka om nöd. Om en sådan ansökan inkommer kan bistånd till akuta behov för livsuppehållet beviljas efter en individuell prövning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns *barn i hushållet* och deras situation ska särskilt uppmärksammas. Det är bra att i dessa sammanhang ha en dialog med föräldrarna om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär. Utgångspunkten är att de inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa nödvändiga levnadsvillkor för barnet. Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om det kan finnas anledning till oro för barnets hälsa och utveckling.

Tappad plånbok är i första hand en försäkringsfråga. Endast nödprövning görs. Uppföljning av eventuella utbetalningar från försäkringsbolag behöver göras. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om hur denne i fortsättningen kan förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen.

Vid avslag på försörjningsstöd - Efter bedömning i det enskilda fallet kan den sökande ha rätt till reducerat försörjningsstöd för att tillgodose basala behovsposter för livsuppehållet inom försörjningsstödet såsom exempelvis mat och hyra för att ge sökanden möjlighet att reda upp den omedelbara situationen. Socialtjänsten ska informera om möjligheten att ansöka om nödprövning. *Sökanden har haft tillräckliga inkomster* - Situationer kan uppstå där den sökande haft tillräckliga inkomster till sin försörjning, antingen egna eller tidigare beviljat försörjningsstöd, men har använt dem på annat sätt, tappat dem eller blivit bestulen och därför saknar medel till uppehälle. Efter bedömning i det enskilda fallet kan extra bistånd tillfälligt beviljas för att tillgodose de mest nödvändiga behoven som exempelvis mat och bostad för att ge sökanden möjlighet att reda upp den akuta situationen.

Akut bistånd till hushåll som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation.

3.5 Övrigt reducerat försörjningsstöd

Om det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att biståndet inte används till avsett ändamål, kan försörjningsstödet reduceras med kostnaderna för detta.

Till personer där socialtjänsten är förvissade om att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan matrekvisition vara lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas restriktivt och i yttersta undantagsfall och det är viktigt att det inte leder till att socialtjänstsekretessen till skydd för den enskilde bryts. I dessa situationer kan det också behövas hjälp till kontakt med hälso- och sjukvården.

3.5 Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, till exempel om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett för den enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel, vilket inte är tillåtet enligt förvaltningslagen (27 § FL).

3.6 Överklagan

När ett överklagande kommer in ska socialtjänsten först ta ställning till om beslutet inkommit i rätt tid. Överklagan ska ha kommit in till socialtjänsten inom tre veckor från att den klaganden fick del av beslutet. Om det inte framkommit nya uppgifter som medför att det överklagade beslutet omprövas och ändras i sin helhet, ska socialtjänsten överlämna överklagandet till förvaltningsrätten utan dröjsmål. Hanteringen ska ske skyndsamt. Om överklagan inte kommit in i rätt tid ska den avvisas. Ett avvisningsbeslut ska kommuniceras till den enskilde och kan överklagas.

3.7 Avsluta ett ärende

När en person inte längre ansöker om ekonomiskt bistånd ska ärendet avslutas. För att undvika att ärende avslutas för tidigt rekommenderas att ett ärende avslutas när person inte varit sökande

under två månader. I de fall ärendet är överlämnat till t.ex. Förvaltningsrätten bör ärendet vara öppet till dess att dom fallit.

Om en person vänder sig till socialtjänsten och inte längre vill få sin ansökan prövad ska det framgå av dokumentationen att socialtjänsten beslutat att avskriva ärendet innan ärendet kan avslutas. Ett beslut om att avskriva ett ärende ska kommuniceras och kan överklagas av den sökande.

4. Återkrav och återsökning

Huvudprincipen är att bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL beviljas utan åter-betalningsplikt för den enskilde. Undantag från denna princip regleras i 107 kap. 5 § SFB (återsökning) och 9 kap. 1 och 2 §§ SoL (återkrav).

4.1 Återsökning

Kommunen kan återsöka bistånd som den enskilde beviljas under den tid Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten prövar en periodisk förmån som kan komma att utbetalas retroaktivt.

Personens ansökan om ersättning behöver följas upp varje månad, innan nästa månads beslut, för att se om Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten har fattat ett beslut. Om ett avslagsbeslut har fattats så finns det inte grund för att göra en begäran om retroaktiv ersättning för kommande månader.

4.2 Återkrav enligt socialtjänstlagen

Reglerna kring återkrav regleras i 9 kapitlet socialtjänstlagen. Akut utbetalning av matpengar som gjorts av sociala eller medicinska skäl ska inte återkrävas. Om den akuta hjälpen ges på grund av att någon tillfälligtvis är förhindrad att disponera sina inkomster eller tillgångar kan det dock återkrävas. Även akut hjälp till exempelvis en hyresskuld för att undvika avhysning kan återkrävas om hushållet har inkomster över norm. Återkrav får inte göras mot framtida bistånd. De formella kraven är absoluta och får inte åsidosättas. Vid en eventuell prövning i förvaltningsrätten innebär åsidosättande av de formella kraven att talan inte kan fullföljas.

4.2.3 Ersättningstalan enligt 9 kap. 3 § socialtjänstlagen

I de fall den enskilde inte återbetalar återkrav enligt 9 kap. 1 eller 2 §§ SoL kan socialtjänstens med stöd av 9 kap 3 § SoL väcka talan om ersättning hos förvaltningsrätten. Talan ska väckas så snart det står klart att den enskilde inte betalar och senast inom tre år från det biståndet utbetalades.

Det är socialtjänsten som utreder personens förmåga att återbetala. Vid en bedömning av återbetalningsförmåga är utgångspunkten riksnormen.

Om förvaltningsrätten avslår ansökan om ersättningstalan kan man antingen efterge återkravet eller så låter man återkravet vara vilande om man tror att personens ekonomiska situation kommer att förändras inom treårsgränsen.

4.3 Kraveftergift

Om det är uppenbart att förhållandena ändrats så att den enskilde inte inom tre år från det biståndet utbetalades tid kommer att kunna återbetala får kommunen enligt 9 kap. 4 § SoL helt eller delvis efterge återkrav. Detta beslut går inte att överklaga.

5. Om innehållet i utredningen

5.1 Information

Socialtjänsten har en informationsskyldighet, som gäller oavsett om syftet med kontakten är att ansöka om ekonomiskt bistånd eller få allmänna upplysningar. Information som ges till sökande ska vara tydlig, lätt att förstå och tillgänglig för så många som möjligt. Information som riktar sig till särskilda grupper, såsom personer som inte behärskar svenska språket eller har en funktionsnedsättning, ska vara anpassade efter deras behov och tolk ska användas vid behov.

5.2 Dokumentation

Socialtjänsten har en dokumentationsskyldighet vid handläggning och genomförande, vilket är särskilt viktigt i samband med myndighetsutövning. All dokumentation sker i verksamhetssystemet. Den sökande ska kunna ta del av och förstå dokumentationen.

5.3 Grundutredning och genomförandeplan

I samband med att ett ärende aktualiseras ska en grundlig utredning genomföras. Utredningen ska utgöra underlag för den genomförandeplan som ska upprättas.

5.4 Rätt från början – att förebygga felaktiga utbetalningar

Handläggningen av ekonomiskt bistånd ska utgå från att bistånd betalas till de personer som har rätt till det. För att stärka legitimiteten för det ekonomiska biståndet och för att säkerställa rättssäkerheten är det angeläget att i det ordinarie arbetet regelbundet genom exempelvis uppföljningar förebygga felaktiga beslut.

5.4.1 Upptäckt av misstanke om felaktig utbetalning

Om det i ett ärende upptäcks att det finns en misstanke om att en eller flera månaders bistånd har beviljats på felaktiga grunder ansvarar socialsekreteraren för att utreda och bedöma om upptäckten påverkar rätten till bistånd framåt.

En utredning om misstanke om felaktig utbetalning inleds enligt 11 kap. 1 § SoL. Utredningen syftar till att klargöra om det skett en felaktig utbetalning eller inte. Utifrån utredningen bedöms om det finns grund för beslut om återkrav och/eller polisanmälan. Socialtjänsten är skyldiga att polisanmäla misstanke om bidragsbrott enligt 6 § bidragsbrottslagen.

5.5. Kontroller

Allmänt om kontroller

Godkännande av att olika kontroller görs sker i huvudsak genom ansökningsblanketten. I vissa fall kan andra kontroller än de som godkänts på ansökningsblanketten behöva göras. Sådana kontroller ska godkännas av den sökande i första hand skriftligt. Om den sökande har lämnat muntligt godkännande ska detta dokumenteras i en journalanteckning.

5.5.1 I samband med första ansökan och nybesöket

Utredningen i samband med nybesöket är den mest grundläggande. Det som primärt måste utredas är om den sökande kan anses tillhöra kommunen. I de fall sökanden har flyttat till kommunen ska boendesituationen och övriga förhållanden utredas för bedömning av vilken kommun som har ansvaret. Fram till dess att det är klarlagt vem som har ansvaret har vistelsekommunen det fulla ansvaret.

5.6 Inkomstberäkning

Vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd ska hushållets samtliga faktiska inkomster räknas. Inkomsterna bör i regel beräknas utifrån de inkomster hushållet hade kalendermånaden före den månad som beräkningen avser. Om det upptäcks inkomster som inte redovisades föregående månad kan även dessa påverka beräkningen av biståndet.

Vid nybesök kan det vara nödvändigt att göra en grundligare utredning. Det kan till exempel vara lämpligt att värdera inkomsterna olika beroende på hur hushållets ekonomi sett ut en tid bakåt och vid vilka tidpunkter olika inkomster erhållits.

Avdrag för förskott på lön eller andra förmåner ska inte täckas med försörjningsstöd. Undantag kan göras i de fall utredningen visar att förskottet tagits på grund av omständigheter som normalt skulle ha beaktats vid prövning av rätten till bistånd. Restriktiviteten inskränker inte socialtjänstens skyldighet att ge tillfälligt bistånd till livsuppehållet om annars en akut nödsituation skulle uppstå.

Utgift för exempelvis underhållsstöd till barn, avbetalning på studielån eller andra lån och avbetalningar ska inte tas med i beräkningen. Om en av parterna i ett sammanboende är underhållsskyldig för barn sedan tidigare och har inkomst av arbete eller liknande ska den gemensamma disponibla inkomsten minskas med fastställt underhållsstöd innan ekonomisk behovsprövning sker. Eftersom denna person har inkomst kan denne inte få underhållsstödet nedsatt eller uppskjutet. Den som saknar inkomst ska däremot ansöka om nedsättning eller uppskov av underhållsstöd.

5.6.1 Inkomster

Inkomster som i sin helhet reducerar ekonomiskt bistånd

- Aktivitetsstöd
- Arbetslöshetsersättning/Ersättning från Alfa-kassa
- Avgångsvederlag
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Bostadsbidrag, BTP (bostadstillägg för pensionär)
- Ersättning från kriminalvården, frigivningskonto.
- Etableringsersättning inklusive bostadsersättning
- Extra försäkringsförmåner till exempel AGS (avtalsgruppsjukförsäkring), AMF (arbetsmarknadsförsäkring), AFA-försäkring (vid sjukskrivning) eller STP/ITP (särskild tilläggspension/övriga avtalspensioner).
- Försäkringsersättning eller skadestånd, ideell del för "sveda och värk"
- Habiliteringsersättning ("flitpeng")
- Hemvårdsbidrag eller hemsjukvårdsbidrag - räknas som inkomst för den person som mottar bidraget för utfört arbete
- Hyresdel från inneboende
- Kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning (KBF)
- Lön eller sjuklön från arbete
- Pension, livränta
- Räntor och utdelningar
- Sjukersättning och aktivitetsersättning
- Sjukpenning, föräldrapenning, rehabiliteringsersättning
- Skatteåterbäring, observera att om skatteåterbäringen tagits i anspråk av Kronofogdemyndigheten räknas den inte som inkomst.

- Studiehjälp: studiebidrag, studiemedel
- Underhållsbidrag, underhållsstöd, efterlevandestöd
- Äldreförsörjningsstöd

Även andra former av inkomster som ska inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd kan förekomma, exempelvis en persons insättningar. Innan en insättning tas upp som inkomst behöver socialtjänsten utreda vad insättningen avser, och en prövning ska göras i varje enskilt fall.

5.6.2 Inkomster som delvis reducerar ekonomiskt biståndet

- Familjehemsersättning

Vid beräkning av familjens behov ska det placerade barnet inte tas med i beräkningen. Omkostnadsersättningen räknas inte som inkomst. Den del av ersättningen som utgör arvode, ska efter avdrag för skatt betraktas som inkomst och reducera behovet av bistånd. För familjehem som blivit särskilt förordnad vårdnadshavare enligt avtal gäller samma beräkningssätt som för familjehem.

- Stipendier

De som är villkorade eller riktade till särskilda ändamål. Bedömning av hur ett stipendium ska reducera ekonomiskt bistånd får göras från fall till fall.

- Handikappersättning och vårdbidrag

Beträffande handikappersättning och merkostnadsersättning vid vårdbidrag är det viktigt att kontrollera vilka kostnader ersättningen ska täcka, om det är kostnader för sådant som ingår i beviljat bistånd, då dessa kostnader således inte ska täckas av ekonomiskt bistånd. En prövning behöver göras i varje enskilt fall.

5.6.3 Inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd

Det finns även inkomster som inte reducerar biståndet. Utöver följande exempel kan det även finnas andra inkomster som inte reducerar biståndet, individuell bedömning sker från fall till fall:

- Extra tillägg till studiebidrag till gymnasiestuderande ungdomar
- Stipendier eller fondmedel som utbetalats efter en social bedömning, från till exempel Majblomman, kyrkliga samfund eller kommunen och visats ha gått till avsett ändamål
- Försäkringsersättning eller skadestånd, ekonomisk del avsett för särskilt ändamål som till exempel ersättning för läkar- eller tandvårdsbehov som uppkommit av skadan
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort
- Utbetalning av ersättning enligt lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall

5.6.4 Jobbstimulans – särskild beräkningsgrund

Om en sökande uppfyller vissa villkor innebär den särskilda beräkningsregeln i 4 kap 1 b § SoL att 25 procent av nettoinkomsten inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd.

5.7 Tillgångar

Alla realiserbara tillgångar ska användas för den enskildes försörjning innan han eller hon har rätt till bistånd. Med realiserbara tillgångar menas bankmedel, aktier eller andra värdepapper, bil, båt, fastighet, guld, dyrbara konst- eller samlarföremål, etc. Även utländska tillgångar påverkar rätten till bistånd.

5.7.1 Bil

Grundprincipen är att bilen är en lätt realiserbar tillgång och krav bör ställas på att bilen avyttras efter högst 1 månad. Vid särskilda skäl kan bistånd beviljas trots innehav av bil, till exempel om bilen är en förutsättning för att ta sig till och från arbete, eller om bilen behövs av någon anledning med hänsyn till barnperspektivet, till exempel om barnet har särskilda behov och bilen behövs på grund av detta.

5.7.2 Bosparande

Alla former av bosparande räknas som realiserbar tillgång. Undantag från denna princip kan göras när biståndsbehovet bedöms som kortvarigt, högst tre månader, eller om den sökande saknar egen bostad. I dessa fall godtas endast inestående kapital i bosparande eller liknande upp till den nivå som krävs för bibehållen kötid eller för att kunna bo kvar.

5.7.3 Bostadsrätt/Villa

Om klientens biståndsbehov bedöms överstiga tre månader ska som regel även krav ställas på att sälja en egenägd bostad, samt andra tillgångar av betydande värde. Det gäller under förutsättning att en försäljning bedöms ge ett intäktsöverskott som motsvarar ett prisbasbelopp eller mer, efter att lån kopplade till tillgången samt eventuell reavinstskatt och mäklararvode är betalda. Hänsyn bör även tas till klientens befintliga boendekostnad och om klienten kan antas ha särskilda svårigheter att hitta ett annat boende.

Krav på försäljning ska även ställas gällande en andel av en bostad eller ett fritidshus, såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

Bostadsrätten eller fastigheten ska som regel värderas av en mäklare innan försäljning. Klienten ska också ges skälig tid att sälja bostaden.

Undantag från kravet kan göras om det finns mycket särskilda omständigheter som innebär att ett krav på bostadsbyte skulle medföra mycket negativa sociala konsekvenser för klienten och dennes familj. Det kan exempelvis gälla klienter som har ett särskilt stort behov av kontinuitet i sin boendemiljö på grund av ålder i kombination med sviktande hälsa. Klienter med funktionshinderanpassade bostäder bör som regel också undantas från kravet på bostadsbyte. Vid krav på försäljning av bostad ska eventuellt bistånd beviljas enligt 4 kap. 2 § SoL med villkor om återbetalning enligt 9 kap. 2 § 2 stycket SoL.

5.7.4 Rådtrum för att sälja bostad

Vid krav på bostadsbyte ska klienten få ett separat beslut om skäligt rådtrum för att sälja bostad med besvärshänvisning. Som regel bedöms fyra månader vara en skälig tid, i enlighet med rättspraxis. Under rådtrumsperioden godtas som regel den faktiska boendekostnaden. Klienten ska redovisa varje månad vilka åtgärder han eller hon har vidtagit för att sälja bostaden samt hitta en annan bostad. Om rådtrummet passerar utan att klienten har sålt bostaden, ger det grund för att avslå biståndsansökan helt. Undantag ska göras om klienten trots aktiva åtgärder inte har lyckats få bostaden såld, på grund av omständigheter som han eller hon inte råder över, exempelvis en svag bostadsmarknad i glesbygd. I så fall kan rådtrummet förlängas.

5.8 Pensionssparande

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid prövas och om detta är omöjligt, ska detta inte räknas med.

5.9 Barns inkomster och tillgångar

Enligt 4 kap. 1 a § SoL kan hemmavarande barn och skolungdomar upp till 21 år ha inkomster från arbete upp till ett prisbasbelopp utan att de beaktas vid biståndsprövningen. I enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd får barn även ha sparade medel upp till 15 procent av prisbasbeloppet, utan att det påverkar föräldrarnas rätt till bistånd för barnet. Om barnet eller ungdomen inte har sparade medel sedan tidigare, får arbetsinkomster motsvarande 15 procent av ett prisbasbelopp sparas. Sammantaget får den unge då ha arbetsinkomster motsvarande 1,15 prisbasbelopp, utan att dessa räknas med i biståndsprövningen.

Barns och skolungdomars inkomster och sparade medel över ovan nämnda nivåer, ska räknas av mot barnets del i familjens kostnader, inklusive boendekostnaden.

5.10 Hushållstyper

5.10.1 Sammanboende med hushållsgemenskap

Det finns två typer av sammanboende med hushållsgemenskap. Den ena typen är vuxna som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden. *Makar, registrerade partners och sambor* har försörjningsplikt gentemot varandra vilket innebär att mellan dessa gäller hushållsgemenskap som innebär ömsesidigt ansvar för alla kostnader i hushållet.

Sammanboende med hushållsgemenskap ska ansöka om ekonomiskt bistånd tillsammans och bådas sammanräknade inkomster och utgifter ska ligga till grund för beräkning av biståndsbehovet. Det innebär att om den ena parten inte har rätt till bistånd påverkar det hela hushållet.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makar/sambor har gemensam ekonomi, exempelvis när våld i nära relationer förekommer, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås och makarnas kan handläggas var för sig. Undantag kan även göras vid akuta nödsituationer.

Hushållsgemenskap gäller till dess parterna flyttar isär. Under vissa förhållanden, se nedan om Giftna men ej sammanboende, gäller den även efter parterna flyttat isär. Endast om särskilda skäl finns kan man räkna separat på någon som lever i denna typ av hushållsgemenskap. I så fall ska halva normen för makar/sammanboende användas och hälften av övriga gemensamma utgifter räknas in i månadsbehovet.

Övriga sammanboende med hushållsgemenskap - Den andra typen av hushållsgemenskap är mer begränsad. Det gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar för varandra, till exempel vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner eller nära släktingar som delar lägenhet. För denna grupp används en särskild norm som är beräknad utifrån storleken på hushållet. Konstruktionen på denna norm innebär att de personliga kostnaderna inom normen beviljas som för ensamstående, men de hushållsgemensamma kostnaderna beviljas endast med den andel av hushållet som den sökande utgör, barnen inräknade.

Hushållsgemenskap gäller normalt från den dag sammanflyttning sker. Avsteg från principen kan göras om det ur rehabiliteringssynpunkt eller av andra sociala skäl framstår som viktigt med delad ekonomi.

5.10.2 Giftna men ej sammanboende

Giftna makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra och försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Prövningen av bistånd ska utgå från denna princip om ömsesidig försörjningsplikt. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll. Bistånd beviljas endast till en boendekostnad. Även om t.ex. den ena parten vistas utomlands eller sitter i fängelse kvarstår försörjningsplikten.

En utredning ska däremot alltid göras om den andra personens möjligheter att försörja sin partner t.ex. om den ena parten befinner sig utomlands i avvaktan på beslut om uppehållstillstånd eller är i fängelse. Hänsyn ska även tas till vilka möjligheter det finns från respektive land att få fram uppgifter och handlingar. Om ens partner är försvunnen kan bistånd beviljas om det är styrkt och efter en individuell bedömning.

Ansökan om äktenskapsskillnad – Vid äktenskapsskillnad gäller försörjningsplikten till dess att tingsrätten har beslutat att den är slutgiltig och ansökan om ekonomiskt bistånd prövas tillsammans under denna tid. Om den ena parten inte bidrar till försörjningen kan den andra parten lämna en ansökan om stämning till tingsrätten. Observera att särskilda regler gäller om det förekommer våld i nära relationer.

5.10.3 Inneboende

För sökande som är inneboende räknas personen inte ha hushållsgemenskap med den/dem som han eller hon är inneboende hos. För att betraktas som inneboende ska den sökandes hushåll som huvudregel disponera eget rum i bostaden, även om en individuell bedömning alltid behöver göras utifrån omständigheterna. Dessa sökanden ska ha bistånd enligt vanlig norm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärd och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter som till exempel telefon, förbrukningsvaror, ingår i hyran kan normen anpassas efter det.

5.10.4 Hushåll med underåriga barn

Föräldrarna ska ta ut full föräldrapenning till dess barnomsorgsplats erbjuds. Vid parallellt deltagande i arbetssökarverksamhet får ersättningsdagarna delas upp mellan föräldrarna. Föräldrarna har rätt att spara del av föräldrapenning.

Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska visas upp. Den som har bistånd i avvaktan på plats i förskoleverksamhet är skyldig att ta första anvisning av plats, även längre bort om avståndet är rimligt, för att ha rätt till fortsatt bistånd. Undantag från denna princip bör göras om barn av psykiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet eller av senareläggning av inträdet i verksamheten. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg. För tid efter att barnomsorgsplats erhållits föreligger ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Föräldraledighetslagen (1995:587) reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

5.10.5 Gymnasiestuderande ungdom

Föräldrarna har försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 21 år förutsatt att de studerar i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning, och ska då räknas in som barn i hushållets norm.

5.10.6 Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet förutsätts delas mellan föräldrarna, exempelvis beviljas övrigt ekonomiskt bistånd med halva barnomsorgsavgiften, medicinkostnaden etc.

5.10.7 Bistånd till barn och ungdom vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp

När ett barn övergår från yngre till äldre åldersgrupp i normberäkningen enligt normen ska det nya normbeloppet räknas från och med den månad barnet fyller år, oavsett när i månaden det inträffar. Åldern måste därför observeras vid varje utredningstillfälle.

5.10.8 Underårig som bildat familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underårige själv blir förälder. Däremot har de inget försörjningsansvar för barnbarnet.

Vid giftermål övertar make/maka försörjningsplikten för underårig eller upp till 21 år vid studier i grundskola, gymnasium eller annan jämförlig grundutbildning. Om maken/makan inte kan fullgöra sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

6. Olika gruppers förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

6.1 Arbetslösa

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd om denne står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om denne inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd ska erbjudas stöd i sitt arbetssökande genom strukturerade insatser för att öka sina möjligheter att få en anställning. Detta sker i samverkan med arbetsförmedlingen och kommunens arbetsmarknadsenhet (AME). De insatser som ges ska alltid föregås av en individuell bedömning av personens behov och förmåga samt förankras hos samverkande parter. Kraven på en arbetslös biståndssökande kan ingå som ett led i prövningen antingen jämlikt 4 kap. 1 § SoL eller 4 kap. 4-5 §§ SoL. Det är viktigt att det i utredning och beslut anges vilka lagrum som tillämpas.

Kommunen bör uppmana till och underlätta för flytt till arbete. Med utgångspunkt i barnets bästa och utifrån kunskapen om att barn med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn i familjer som uppbär ekonomiskt bistånd, kan det vara motiverat att även barnfamiljer flyttar för att föräldrarna långsiktigt ska kunna försörja sig genom arbete. Arbetets varaktighet och omfattning måste övervägas, liksom konsekvenserna av en flytt för övriga familjemedlemmar.

Socialtjänsten får kräva att en person deltar i *praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet* enligt 4 kap. 4 § SoL. Beslut om bistånd prövas då enligt 4 kap. 5 § SoL.

6.1.1 Arbetslösa med otillräcklig A-kassa/Alfakassa

Den som har ersättning från A-kassa eller Alfakassa riskerar att förlora denna om de deltar i kommunal aktivering. Olika regler gäller beroende på vilken kassa det gäller. Den sökande måste ha fått ett godkännande från sin A-kassa, vilket ska styrkas med ett intyg, för att kunna delta i av kommunen anordnad verksamhet.

6.1.2 Sökanden som inte bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven på att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller vägra delta i exempelvis arbetspraktik eller arbetssökarverksamhet, påverkar detta rätten till bistånd för hela hushållet. Detsamma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl. Giltigt skäl kan till exempel vara sjukdom eller vård av barn. I de fall det funnits godtagbara skäl att först i efterhand anmäla giltig frånvaro ska detta inte påverka rätten till bistånd. Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det de av riksdagen beslutade helgdagarna som gäller.

6.1.3 Frånvaro

Vid frånvaro p.g.a. *sjukdom* ska detta styrkas med läkarintyg efter fem arbetsdagar.

Vid frånvaro på grund av *vård av barn* - En arbetssökande som deltar i arbetsmarknadsinsatser, praktik eller andra insatser och som har barn har som är sjukt eller behöver gå till

läkare/tandläkare ska sjukanmäla sig på samma sätt som vid egen sjukdom. Skriftlig dokumentation ska alltid uppvisas vid besök hos läkare eller myndighet som hindrar deltagande i arbetssökarverksamhet.

Ordinarie förskolas/skolas eventuella semesterstängning utgör inget hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande, eftersom föräldrarna alltid erbjuds alternativ barnomsorgsplats. Möjligheten att spara föräldrapenning och använda vid inskolning på förskola finns även för personer som uppstår ekonomiskt bistånd. Frånvaro vid inskolning påverkar inte rätten till bistånd.

6.1.4 Ledighet under sommaren

Personer som har barn som är yngre än 16 år, har möjlighet att vara lediga under två veckor under sommaren med sina barn och ändå ha rätt till bistånd. Om båda föräldrarna i hushållet är aktuella för arbetsmarknadsinsats innebär det att barnet ges möjlighet att vara hemma med en eller båda föräldrarna under sammanlagt två veckor. En förutsättning är att hushållet i övrigt är berättigade bistånd. Möjligheten till arbete har däremot företräde för ledigheten. När en person arbetar faller rätten till semester in.

Syftet med föräldrars rätt till ledighet är att uppfylla FN:s konvention om barns rättigheter. Enligt artikel 31 har barn rätt till lek, vila och fritid. Det är således barnets rätt till ledighet som är i fokus. Från 16 års ålder är det vanligt att ungdomar sommarjobbar och inte längre är beroende av att föräldrarna ska vara hemma för att de ska vara lediga.

Ledigheten ska planeras sammanhängande. Med sommaren bör avses den tid som de barn som går i skolan har sommarlov. Vilka veckor som bestäms påverkas av familjens situation och planeringen ska göras tillsammans med familjens socialsekreterare och aktuell anordnare av arbetsmarknadsinsats.

För att en förälder ska ha rätt till ledighet med bibehållet bistånd krävs att barnet/barnen är lediga från förskoleverksamheten eller barnomsorgen. I och med detta innebär det att föräldern måste meddela till barnomsorgen att barnet kommer att vara ledigt under två veckor. Viktigt är att det finns en planering för barnomsorg övrig tid som föräldern inte är ledig under sommaren för att föräldern ska kunna fullfölja den uppgjorda planeringen. Om familjen har en annan lösning via det egna nätverket än barnomsorg eller förskoleverksamhet men har barn som är yngre än 16 år har även dessa föräldrar samma möjligheter att vara hemma med barnen under den här tiden.

6.1.5 Personer som har sagt upp sig

Om den sökande blivit arbetslös på grund av att denne sagt upp sig på egen begäran är huvudprincipen att ekonomiskt bistånd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som uppsägningen medför. Om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna är denne berättigad till bistånd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande åberopar att denne har haft synnerliga skäl att säga upp sig ska denne uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd. En bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

För personer som har sagt upp sig på egen begäran men inte har rätt till arbetslöshetsersättning gäller motsvarande princip, dvs. om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna är denne berättigad till ekonomiskt bistånd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning skulle ha inträtt om denne hade omfattats av sådan ersättning.

6.2 Företagare

Ekonomiskt bistånd beviljas som huvudregel inte till den som är egen företagare. Företagare konkurrerar med andra näringsidkare och om bistånd beviljas skulle det leda till att den näringsidkare som inte behövde ta ut lön skulle få en otillbörlig konkurrensfördel. Om en person har ett företag eller ett uppdrag i företag ska alltid eventuella inkomster och tillgångar i företaget utredas.

Företaget i sig kan representera en realiserbar tillgång men det kan variera beroende på företagsform. Utöver att bedriva näringsverksamhet kan en person även ha funktionärs- eller styrelseuppdrag vilket i regel innebär någon form av ersättning för sitt engagemang i företaget. Om en person driver ett eget företag och ansöker om ekonomiskt bistånd måste personen i första hand ta ut avtalsenlig lön. Om personen inte kan försörja sig på den egna verksamheten kan socialtjänsten hänvisa personen till att avveckla företaget och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

I varje enskilt fall behöver en individuell prövning göras. I detta ingår att bedöma vilket resultatet blir för den enskilda om bistånd beviljas eller inte. För ytterligare vägledning se avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen, tidigare Regeringsrätten (RÅ) RÅ 2000 ref 37.

Bistånd kan beviljas vid vissa undantag:

- Vid akut eller tillfälligt behov av bistånd.
- Under tiden den enskilde har en arbetsmarknadsinsats för att starta företag och uppbär ersättning från Arbetsförmedlingen. Insatsen kan pågå i sex månader.

6.3 Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Personer som dömts till fängelsestraff ska själva ta reda på om de har möjlighet att omgående påbörja verkställigheten. I så fall ska detta ske. Vid ansökan om bistånd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården. I de fall personen inte omedelbart kan påbörja verkställigheten kan bistånd beviljas i avvaktan på verkställighet.

Personer dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vid bedömning ska beaktas den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hela eller del av hyran, samt rehabiliteringsaspekten. Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, kan ansöka om häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar. Häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Den som vårdas enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen (2004:168) har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten, till exempel missbruksvård. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård kan ha kvar rätten till vissa ersättningar från Försäkringskassan vilket bör utredas innan bistånd beviljas.

6.3.1 Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s.k. fotboja

Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörjning. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för in-skrivna inom kriminalvården.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, som avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

6.3.2 Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam

behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädutrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas. Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och de kontroller som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av försörjningsstöd ska prövas av socialtjänsten.

6.3.3 Samhällstjänst

Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömd kan behålla sitt ordinarie arbete, studera eller vara aktivt arbetssökande. Att en biståndssökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid, och till exempel delta i praktik.

6.4 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling som en insats med stöd av socialtjänstlagen är berättigade till bistånd på samma villkor som andra. Kostnader som den sökande inte har under vårdtiden ska dock inte omfattas av försörjningsstödet.

6.4.1 Reskostnader

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, till exempel för informationssamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare prövas med ekonomiskt bistånd. Observera att vissa resor kan ingå i vårdavgiften, till exempel resor till läkare eller tandläkare.

6.5 Personer som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

En arbetssökande som deltar i arbetsmarknadsinsatser, praktik eller andra insatser och som blir sjuk ska sjukanmäla sig första sjukdagen på motsvarande sätt som en arbetstagare.

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i insatser, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan.

Om den enskilde kan ha rätt till sjukpenning ska en ansökan lämnas till Försäkringskassan. Om personen inte har rätt till sjukpenning ska vid behov en ansökan om samordning av rehabiliteringsinsatser lämnas till Försäkringskassan. Arbetsförmedlingen har även ett ansvar för arbetslivsinriktad rehabilitering för arbetssökande.

Om Försäkringskassan gör bedömningen att personen har arbetsförmåga, men däremot inte personens läkare skall Försäkringskassans bedömning gälla för socialtjänsten. För att vara berättigad till bistånd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetslösa som är deltidssjukskrivna ska delta i arbetssökarverksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning. Insatser ska erbjudas i form av samverkan med konsultläkare, vårdcentral, psykiatrimottagning och försäkringskassa. Den som inte kan arbeta på grund av sjukdom ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras ansöka om sjukersättning eller aktivitetsersättning.

6.5.1 Sjukersättning eller aktivitetsersättning

Om sjukdomen är av sådan art att sjukskrivande läkare bedömer att arbetsförmågan inte kommer att återfås inom all överskådlig framtid kan ansökan om sjukersättning göras. Om den sökande är under 30 år kan ansökan om aktivitetsersättning göras om arbetsförmågan bedöms vara nedsatt minst ett år.

Avslag på ansökan om ersättning från Försäkringskassan

Vid avslag på sökt ersättning från Försäkringskassan till exempel sjukpenning eller sjukersättning/aktivitetsersättning behöver sökande lämna in beslutsunderlaget till socialsekreterare. Om Försäkringskassan bedömt att det inte finns en nedsatt arbetsförmåga är det utgångspunkten även för den fortsatta planeringen hos socialtjänsten.

6.6 Personer med sociala och medicinska problem

Människor har i regel betydande resurser även i de fall där det kan finnas svårigheter så som missbruk eller psykisk ohälsa. Personer med denna typ av problematik har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från landstinget och här är samverkan mycket viktig.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

6.6.1 Personer med missbruksproblem

De krav som kan ställas enligt socialtjänstlagen kan inte användas på samma sätt för sökanden som har allvarliga missbruksproblem. Vid missbruksproblem är det viktigt att alla verksamhetsområden inom socialtjänsten där personen är aktuell samverkar och arbetar tillsammans med personen. Samverkan med andra myndigheter så som regionen kan även vara aktuellt.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. En individuell bedömning behöver göras gällande de krav som ställs på arbetssökande i övrigt. Kravet på att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan tillämpas på personer med lindrigare missbruksproblem men ska inte ersätta vård och behandling.

Om en sökande med denna typ av problematik inte medverkar, helt eller i stor utsträckning, i socialtjänstens arbete för att utarbeta en genomförandeplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

6.6.2 Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemens påverkan på den sökandes möjligheter att till exempel stå till arbetsmarknadens förfogande, innan ställning tas till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka dennes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra verksamhetsområden inom socialtjänsten och med regionen.

6.7 Personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd

Definitionen av långvarigt biståndsbehov är när ett hushåll har fått bistånd minst tio månader under kalenderåret.

När en person lever på ekonomiskt bistånd en längre tid kan särskilt vissa områden behöva beaktas extra. Det kan till exempel gälla fritid, rekreation, tandvård/läkarvård, hemutrustning eller kläder. Det gäller särskilt barnfamiljer men även hushåll utan barn.

6.8 Personer som tillfälligt vistas på annan ort i Sverige eller utomlands

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse. Socialtjänstens vistelsebegrepp ska däremot inte tolkas så att den som får ekonomiskt bistånd har reseförbud. En kortvarig resa som varken påverkar försörjningen eller försämrar möjligheterna till framtida försörjning i Sverige

påverkar alltså inte rätten till bistånd så länge personen uppfyller de krav som ställts för rätt till bistånd. Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under tillfällig vistelse utomlands om det exempelvis är nödvändigt i samband med sjukdom eller begravning. Med tillfällig vistelse menas en kortare resa på en eller ett par veckor. En resa ska ske i samråd med socialtjänsten. En bedömning görs i varje enskilt fall. Vid bedömningen ska beaktas resans påverkan för den enskilde att bli självförsörjande och hur det påverkar fortsatt behov av bistånd, t.ex. om pengarna kan användas till personens uppehälle.

6.9 Personer som tillfälligt vistas i kommunen

En person som tillfälligt vistas i kommunen kan beviljas bistånd för att förhindra en nödsituation. Biståndet kan t.ex. vara en biljett till hemkommunen eller hemort inom Norden. Bistånd kan även beviljas till matpengar. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan även nattlogi beviljas efter särskild prövning.

6.10 Personer med äldreförsörjningsstöd eller pension

Personer som är 65 år och äldre som har låg eller ingen pension och ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd istället. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut hos Pensionsmyndigheten ska det återsökas enligt gällande rutiner.

Personer med pension eller äldreförsörjningsstöd som ansöker om ekonomiskt bistånd till exempelvis tandvård eller glasögon kan beviljas detta efter sedvanlig prövning av deras egna möjligheter att betala dessa utgifter.

6.11 Studerande

6.11.1 Vuxenstuderande

Studerande vars studier kan finansieras med studiemedel ska som huvudregel inte beviljas ekonomiskt bistånd. Vuxenutbildning ska i första hand finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen. Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till bistånd.

Om en person har studerat men avslutar sina studier och söker ekonomiskt bistånd är utgångspunkten att de ska ha planerat för sin ekonomi efter avslutade studier t.ex. genom att i god tid börja söka arbete.

Bistånd kan beviljas vid korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete.

I undantagsfall kan dock ekonomiskt bistånd beviljas för vuxenstudier, se vidare punkterna nedan. Om bistånd beviljas till studerande ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial.

6.11.1.1 Studerande under studieuppehåll

Socialtjänsten ska begära att den som under studieuppehåll behöver ekonomiskt bistånd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Den studerande ska kunna visa att den i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation som han eller hon kunnat planera inför. Om den sökande har fått arbete och ansöker om ekonomiskt bistånd i avvaktan på första lön eller arbetslöshetsersättning beviljas försörjningsstöd mot återkrav.

6.11.1.2 Studerande som har familj

Ekonomiskt bistånd beviljas som huvudregel inte under pågående studier. I familjer med två vuxna som båda saknar arbete, där den ena personen studerar med fullt studiemedel, dvs. uppbär lånedel, bidragsdel och eventuella tillägg, och den andra personen uppfyller förutsättningarna för

rätt till bistånd kan familjen beviljas ekonomiskt bistånd som komplement till studiemedlen. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att det sammanlagda beviljade studiemedelsbeloppet fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

6.11.1.3 Studier med aktivitetsstöd

Arbetsförmedlingen har möjlighet att bevilja aktivitetsstöd för reguljära studier. Aktivitetsstöd och studiemedel kan ej kombineras. Om personen ansöker om kompletterande ekonomiskt bistånd under tiden ska en individuell bedömning göras. Bedömningen ska ske i samråd med Arbetsförmedlingen utifrån syftet med studierna och om det ökar möjligheterna att i framtiden att bli självförsörjande genom arbete.

6.11.2 Yrkesvux

Yrkesvux är en särskild arbetsmarknadspolitisk satsning på yrkesinriktade kurser på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen. Arbetslösa som i enlighet med upprättad plan påbörjar en kurs inom yrkesvux kan beviljas kompletterande försörjningsstöd. En förutsättning för rätten till bistånd är att den sökande uppbär studiemedlets bidrags- och lånedel samt eventuellt tilläggsbidrag för barn.

6.11.3 Studerande med studiestartsstöd

Studiestartsstöd består av bidrag utan inslag av lån och ska utgöra ett komplement till studiemedelssystemet. För att kunna få studiestartsstöd måste personen uppfylla vissa kriterier och godkännas av arbetsmarknadsenheten.

Kompletterande ekonomiskt bistånd kan beviljas till studerande med studiestartsstöd, under förutsättning att planeringen skett i samverkan med socialsekreterare och att personen i övrigt uppfyller kraven för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd. Studierna som godkänns ska vara tydligt inriktade mot självförsörjning. Om studierna med studiestartsstöd planeras som ett första steg mot vidare studier bör det i bedömningen vägas in om den sökande efter perioden med studiestartsstöd kan bli självförsörjande genom ordinarie studiemedel.

6.12 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrar har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 18 år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst till dess barnet fyller 21 år. Försörjningsplikten gäller till dess gymnasiestudierna avslutas eller den unge fyller 21 år och oavsett om den unge har egen bostad eller inte.

Socialtjänsten ska normalt inte vid biståndsprövning ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men ibland kan det finnas skäl att se denne som ett eget hushåll. Även i det senare fallet ska om möjligt föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra utredas.

I de fall den unge inte kan bo kvar hemma ska orsaken till det ska alltid utredas och vid behov ske i samråd med barn- och ungdomsenheten. För personer som är under 21 år och inte ännu har avslutat sina gymnasiestudier är det viktigt att socialtjänsten i möjligaste mån försöker stödja den unge att fortsätta sina gymnasiestudier. Detta gäller även i de fall barnet inte kan bo kvar hemma utan beviljas bistånd som ett eget hushåll. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då

skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. Sociala förmåner som underhållsstöd och barnbidrag eller studiebidrag ska alltid komma den unge till godo.

För en ungdom som fyllt 18 år som i stället för gymnasiestudier väljer att börja läsa på SFI gäller samma regler som för övriga vuxna och ska hanteras som ett eget hushåll.

6.13 Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar

Sökanden som har fyllt 18 år och som saknar föräldrar med försörjningsansvar, exempelvis ensamkommande flyktingbarn, kan beviljas bistånd till sitt uppehälle så länge de studerar på ungdomsgymnasium. Personen ska söka studiebidrag och extra tillägg till studiebidrag hos CSN. Bestämmelserna i 4 kap 1a § SoL om skolungdomars arbetsinkomster är inte tillämplig eftersom bestämmelsen gäller vid prövningen av föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd. Istället gäller den särskilda beräkningsregeln i 4 kap 1b § SoL, jobbstimulansen. När den unge har fyllt 21 år eller avslutat sina gymnasiestudier handläggs de som övriga vuxna sökande.

6.14 Utländska medborgare

Det finns olika grupper av utländska medborgare vilka presenteras nedan:

- EU-medborgare (med och utan uppehållsrätt)
- Personer utan uppehållstillstånd
- Personer med uppehållstillstånd
- Nordiska medborgare

6.14.1 EU-medborgare

Rörlighetsdirektivet för EU-medborgare innebär att uppehållstillstånd inte krävs av utländska medborgare för vistelse i Sverige under de tre första månaderna.

EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas här i tre månader. Efter tre månader måste de uppfylla vissa villkor för att ha uppehållsrätt och därmed få stanna. En EU-medborgare kan återgå till sin rätt att vistas här tillfälligt i tre månader genom att lämna landet och sen återkomma.

Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd. Kommunen har det yttersta ansvaret vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Akut bistånd kan t.ex. omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi.

6.14.1.1 Uppehållsrätt

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU/ EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa förutsättningar vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Villkoren för uppehållsrätt varierar beroende på om personen är ekonomiskt aktiv, ekonomiskt icke-aktiv eller är en familjemedlem till en EU/EES-medborgare. En EU/ EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år får permanent uppehållsrätt och kan ansöka om intyg från Migrationsverket om permanent uppehållsrätt.

Det är socialtjänsten som måste bedöma om en sökande har uppehållsrätt i Sverige eller inte. Denna bedömning måste göras av respektive socialsekreterare vid tidpunkten för ansökan om ekonomiskt bistånd. EU/ EES-medborgare med uppehållsrätt har samma rättigheter som svenska medborgare.

För familjemedlemmar gäller huvudprincipen att deras uppehållsrätt är beroende av anknytningen till en EU/ EES-medborgare med uppehållsrätt, så länge de inte själva har fått uppehållsrätt. En

familjemedlem som har uppehållsrätt har rätt till likabehandling av socialtjänsten på samma sätt som svenska medborgare.

6.14.1.2 EU/ EES-medborgare utan uppehållsrätt:

EU/ EES-medborgare utan uppehållsrätt har inte rätt till ekonomiskt bistånd förutom vid akuta situationer. Ett avslagsbeslut på grund av att en person inte bedöms ha uppehållsrätt ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte kan anses föreligga.

6.15 Personer utan uppehållstillstånd

Detta avsnitt avser personer som är tredjelandsmedborgare och som inte omfattas av EU-rätten.

6.15.1 Tillfällig vistelse

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat.

Vid en akut nödsituation har kommunen det yttersta ansvaret och en individuell bedömning ska alltid göras. Akut bistånd kan t.ex. omfatta bistånd till matpengar, biljett hem och eventuellt logi. Om socialtjänsten behöver ta kontakt med Migrationsverket under sin utredning ska samtycke från den enskilde inhämtas.

6.15.2 Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Denna grupp benämns ofta som papperslösa.

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom slagit fast att personer som fått avslag på ansökan om asyl men håller sig undan för att undgå avvisning fortfarande omfattas av personkretsen enligt LMA, även om de inte har rätt till bistånd enligt LMA. De personer som omfattas av personkretsen enligt LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL. Kommunen är alltså inte skyldig att ge bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL, inte heller nödbistånd för att undgå en akut nödsituation eftersom sådant bistånd förutsätter att man har rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL. Det finns dock en möjlighet för kommunen att ge bistånd till dessa personer med stöd av 4 kap. 2 § SoL.

Även om personer som omfattas av personkretsen enligt LMA inte har rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL har socialtjänsten enligt 2 kap 1 § SoL det yttersta ansvaret för alla som vistas i kommunen. Det yttersta ansvaret innebär till exempel att ge stöd och hjälp i akuta situationer. Samma utredningsförfarande gäller som för andra sökande. En utredning av den enskildes situation ska vara utgångspunkten i prövningen av rätten till bistånd och en individuell bedömning ska alltid göras. Ekonomiskt bistånd kan till exempel beviljas till matpengar. Biståndet beviljas i så fall enligt 4 kap 2 § SoL.

6.15.3 Barnfamiljer

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i hushållet ska detta särskilt beaktas, en barnkonsekvensanalys göras och utifrån socialtjänstlagens samlade verktyg ska kommunen initiera de insatser som är bäst för barnets långsiktiga behov. Barn ska kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart kan beviljas nödhjälp. Bistånd till barnen kan beviljas med upp till riksnorm. Med hänsyn till barnets bästa kan även bistånd beviljas till en rimlig hyreskostnad som utgår från barnets behov. Precis som för vuxna beviljas bistånd i dessa fall enligt 4 kap 2 § SoL.

Eftersom biståndet i denna del också kommer beröra vårdnadshavaren ska socialtjänsten ställa krav på aktivitet syftande till att behovet av ekonomiskt bistånd kan upphöra. Eftersom barnets

föräldrar normalt inte omfattas av flera offentliga stödinsatser och den reguljära arbetsmarknaden blir det viktigt att socialtjänsten upprättar en plan som innefattar krav på vilka åtgärder som ska uppfyllas för att bistånd ska kunna utgå. Därtill ska i övrigt samma krav på dokumentation av socialtjänstens kontakter och insatser, samt uppföljning av dessa, som gäller för samtliga sökande även gälla denna grupp.

6.16 Asylsökande som ansöker om ekonomiskt bistånd

Den som söker asyl i Sverige får oftast ekonomisk ersättning från Migrationsverket, enligt lagen om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för personer som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige. I vissa fall ska socialtjänsten betala ut LMA-ersättning. Från 1 juni 2016 finns ändringar i lagen som innebär att den asylsökande inte har rätt till bistånd enligt LMA när denne har fått ett beslut om avvisning eller utvisning som har börjat gälla eller när tidsfristen för frivilligt återvändande har gått ut. Ändringen gäller dock inte vuxna som bor tillsammans med sina barn under 18 år. De har fortfarande rätt till bistånd enligt LMA till dess att de lämnar Sverige.

6.17 Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Studering med uppehållstillstånd ska inte beviljas bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tillgodosedd under vistelsen i landet.

6.18 Personer som omfattas av Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och som ansöker om ekonomiskt bistånd

Ansökningar om ekonomiskt bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och samma krav på egenansvar och egen planering gäller även för denna grupp. I vissa delar skiljer sig emellertid situationen för de som omfattas av etableringsreformen från andra som uppbär ekonomiskt bistånd, till exempel avseende boende och sysselsättning.

6.18.1 I väntan på etableringsersättning ("glappet")

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven är uppfyllda.

6.18.2 Kompletterande ekonomiskt bistånd

Den som söker kompletterande ekonomiskt bistånd för att inkomsterna inom etableringsreformen inte är tillräckliga ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen. Sökanden som är sjukskrivna och därför inte ingår i "etableringen" kan kommunen söka statsbidrag för.

6.18.3 Förlorad etableringsersättning

Sökande som avbrutit sin etableringsplan har inom ett års tid (inom en treårsram) möjlighet att omfattas av etableringen igen och beviljas full etableringsersättning. I normalfallet bör därför

avslag ges på ansökan om ekonomiskt bistånd med hänvisning till att behovet kan tillgodoses om den sökande återupptar etableringsplanen.

6.18.4 Person med rätt till a-kassa

Den som uppbär etableringsersättning men samtidigt är berättigad till a-kassa har enligt Lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare rätt att själva välja vilken ersättning personen vill ha. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska denne dock hänvisas till att välja den ersättning som ger högst inkomst.

6.18.5 Boende

Bostadsersättning för ensamstående utan hemmavarande barn inom etableringen lämnas till den som bor i bostad han eller hon äger eller innehar med hyres- eller bostadsrätt. Bostadsersättning kan även beviljas de som har skriftliga, av hyresvärden godkända andrahandskontrakt. Personer med hemmavarande barn ska även söka bostadsbidrag hos Försäkringskassan.

Ansökan om ekonomiskt bistånd till boendekostnader för personer inom etableringssystemet ska bedömas på samma sätt som andra sökande oavsett kontraktsform. Om till exempel en familj inte blir självförsörjande inom etableringssystemet, på grund av sin något högre hyreskostnad, har socialtjänsten samma skyldighet att bevilja kompletterande bistånd som när det gäller exempelvis personer med låg a-kassa eller liknande.

Bostadslöshet - Samma egenansvar och krav på egen planering gäller som för andra sökanden.

6.18.6 Extraarbete

Personer med etableringsersättning kan ta extrajobb utan att den inkomsten minskar deras ersättning. Socialtjänsten har dock inte möjlighet att ställa krav på att någon ska vara sysselsatt mer än till 100 %. Om den sökande har en heltidsplan med insatser inom etableringen, det vill säga 40 timmar i veckan, kan socialtjänsten inte kräva att denne ska jobba extra utöver detta. Om den sökande däremot har en deltidplan är det möjligt att ställa krav på arbete upp till heltidssysselsättning.

6.18.7 Sjukskrivna och personer med nedsatt prestationsförmåga

Personer inom etableringen som är sjukskrivna heltid avslutas efter 30 dagar enligt regelverket.

6.18.8 Ensamkommande flyktingbarn

Nyanlända (18-20 år) som saknar föräldrar i Sverige har rätt att ingå i etableringen, men inom etableringen finns inte möjligheter att läsa på gymnasium. I Valdemarsvik tillämpas praxis att ungdomar i den åldern uppmuntras välja gymnasiestudier och söka studiemedel med möjlighet att prövas för ekonomiskt bistånd under sommaruppehåll.

6.19 Nordiska medborgare

De nordiska länderna har en överenskommelse om att de nordiska medborgarna har rätt att bo i vilket nordiskt land som helst utan att de behöver ansöka om uppehållstillstånd. Nordiska medborgare likställs med svenska medborgare så länge de befinner sig i Sverige enligt lag (1995:479) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster.

7. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL. Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utgångspunkten är att den inte bör överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

7.1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju för barn och ungdomar. Kostnaderna för de olika posterna bygger på Konsumentverkets beräkningar av kostnaderna som respektive post är menad att täcka. I Valdemarsvik tillämpas inte någon sänkning av beloppen för att barn äter lunch i förskola eller skola.

Följande poster ingår i normen:

- Livsmedel
- Kläder och skor
- Fritid och lek
- Hygien
- Barn och ungdomsförsäkring

Utöver dessa poster prövas för gemensamma hushållskostnader:

- Förbrukningsvaror
- Dagstidning och telefon

Socialstyrelsen redovisar riksnormen som en totalsumma utan uppdelning mellan de olika posterna. Beräkningen av respektive post görs som andelar av riksnormen. Socialtjänsten beräknar årligen beloppen för Valdemarsviks del, vilket fastställs av sektorchef.

I vissa fall kan det även finnas skäl till att höja normen på grund av merkostnader. I särskilda fall kan det även finnas skäl att sänka normen.

7.2.1 Merkostnader för umgänge med barn

Posten avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. Tillägget beräknas utifrån det antal dagar barnet eller ungdomen vistas hos respektive förälder. Tillägget omfattar normposterna livsmedel, kläder/skor, fritid/lek, hygien samt barn- och ungdomsförsäkring.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och omfattningen framgå av dom, avtal eller intyg från boföräldern. Om umgänget varje månad är mer omfattande än sex dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna. Om inte föräldrarna kan reglera det ska det ske genom att Försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet.

7.3 Försörjningsstöd till övriga kostnader

Vid behov ska skälig kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov ska den sökandes väntade inkomster (inom närmsta 1-2 månaderna) beaktas vid behovsprövning av dessa poster med undantag av boendekostnad. Vad som avses som skälig kostnad måste avgöras efter en individuell bedömning av vad som är skäligt för just den personen eller det hushållet.

7.3.1 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktisk kostnad för medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa för klienter som är eller bedöms kunna bli arbetsföra inom överskådlig tid. Bistånd för dessa kostnader beviljas inte till klienter som har pension eller sjukersättning. Klienten ska ha ansökt om att få avgiften helt eller delvis nedsatt.

Om klienten har en anställning som kvalificerar honom eller henne till arbetslöshetsförsäkringen ska klienten ansöka om medlemskap i en arbetslöshetskassa, i syfte att kunna tillgodogöra sig ersättning från arbetslöshetsförsäkringen i ett senare skede.

7.3.2 Boende och boendekostnader

Generellt

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. I Valdemarsvik fastställs högsta godtagbara boendekostnad per hushåll en gång per år i samband med att riksnormen tas upp för beslut. Högsta godtagbara boendekostnad bedöms i förhållande till vad som gäller på bostads- och hyresmarknaden i Valdemarsviks kommun. Vägledande boendestandard, köket oräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn. Den högsta godtagbara hyresnivån enligt normen får bara överskridas då det finns synnerliga skäl för det. Ett sådant undantag kan vara att den enskilde har en lägenhet som i storlek och utrustning är anpassad till ett funktionshinder. Vid bedömning av skälig boendekostnad bör även hänsyn tas till barns behov av utrymme hos umgängesförälder.

7.3.2.1 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på att minska boendekostnaderna som vid förstahandskontrakt. Ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå.

Ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas, utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt går miste om bostadsbidrag. Det gäller barnfamiljer och personer 18-28 år som genom bostadsbidrag kan tillgodose sitt behov helt eller delvis på annat sätt än genom försörjningsstöd.

7.3.2.2 Bostadsrätt/villa/fastighet/tomt

Ekonomiskt bistånd till personer som äger *fastighet/fritidshus*, eller andel av fastighet, bör i princip inte beviljas annat än i akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten. Fastigheten ska omgående lämnas till mäklare för försäljning. Vid beräkning av boendekostnad medräknas ej amortering och den sökande förväntas begära jämkning av räntekostnad.

7.3.2.3 Delad lägenhet och inneboenderum

En skälighetsbedömning av boendekostnaden ska göras utifrån nämndens normer. För klienter som är inneboende bör krav ställas på att redovisa kontoutdrag med varje ansökan, för att säkerställa att klienten har en faktisk boendekostnad. Om klienten själv har en inneboende i sin bostad, inklusive ett hemmaboende vuxet barn som klienten inte längre är försörjningsansvarig för, ska hyresdel från den inneboende medräknas som inkomst för hushållet.

7.3.2.4 Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte beviljas.

7.3.3 Hemförsäkring

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till en skälig kostnad för hemförsäkring.

7.3.4 Hushållsel

Bistånd ska beviljas till faktisk skälig kostnad. Utgångspunkten är Konsumentverkets beräknade förbrukning av hushållsel.

När vuxna som inte är gifta eller sambos delar lägenhet och sammanboendenorm utifrån hushållsstorlek används får en anpassning till förhållandena i det enskilda fallet göras. Den fasta avgiften för abonnemanget ska dock alltid lägenhetsinnehavaren stå för. Övriga i hushållet kan beviljas bistånd till sin del av förbrukningen om de begär det. Kostnaden för förbrukningen delas då på antal personer, inklusive barn, i hushållet.

7.4 Försörjningsstöd vid vistelse på institution

Bistånd beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen inkluderar fickpengar, klädnorm, eventuell avgift till fackförening eller a-kassa samt eventuella arbetsresor. Det är dock viktigt att ta reda på vad som faktiskt ingår i vårdkostnaden i det enskilda fallet och göra en individuell bedömning.

I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå i försörjningsstödet och beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå.

7.4.1 Avgift vid sjukhusvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden, patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, beviljas i form av förhöjd norm.

7.4.2 Egenavgift vid vård och behandling

Egenavgiften vid placering för vård och behandling av vuxna missbrukare i HVB och familjehem är densamma som vid sjukhusvård. Om personen inte har tillräckliga egna inkomster att betala avgiften med ska avgiften sättas ned eller efterges i samband med placeringsbeslutet. Försörjningsstöd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling.

7.4.3 Egenavgift vid stöd-/omvårdnadsboende

Vid stöd och hjälpåtgärder i form av olika boenden ska den enskilde betala egenavgift för mat och logi. Till dessa boenden räknas inackorderingshem, skyddat boende, arbetskooperativ, familjehem samt härbärgen eller andra korttidsboenden. Om den placerade saknar egna inkomster kan egenavgift för kost och logi beviljas i form av försörjningsstöd. Kostnader utöver egenavgiften ska betraktas som kostnad för omvårdnad.

När det gäller egenavgiften för nattlogi på härbärke ska så långt det är möjligt sedvanlig inkomstprövning göras.

7.4.4 Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Fickpengar är försörjningsstöd där normposterna lek och fritid, hälsa och hygien och dagstidning och telefon ingår. Aktuellt månadsbelopp för fickpengar fås genom summering av beloppen i dessa normposter.

Fickpengar till barn ska inte beviljas då föräldern har barnbidrag. Eventuellt extra aktivitetsbidrag ska ingå i vårdkostnaden.

7.4.5 Kläder och skor

Bistånd till inköp av kläder och skor prövas separat och beviljas med beloppet för motsvarande post i riksnormen. Det kan vara lämpligt att göra en överenskommelse med den sökande om att biståndet till detta utbetalas sammanlagt för 2-4 månader åt gången, beroende på årstid och behov.

7.4.6 Kostnader i samband med egen bostad

För personer som under placeringstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet, d.v.s. hyra, abonnemangskostnad för hushållsel och telefon samt hemförsäkring. Biståndet beviljas efter sedvanlig prövning.

8. Bistånd till livsföring i övrigt

I detta avsnitt ges riktlinjer för vanliga ändamål utöver försörjningsstödet. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En noggrann prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska beaktas vid prövningen.

8.1 Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter

8.1.1 Avgifter för kommunal service

Ekonomiskt bistånd beviljas till avgifter för kommunal service som den enskilde har behov av för att uppnå en skälig levnadsnivå, såsom barnomsorg, funktionshinderomsorg och äldreomsorg. Den enskilde har ett eget ansvar för att lämna korrekta inkomstuppgifter till kommunen och ekonomiskt bistånd beviljas som regel därför endast till den avgift som motsvarar klientens korrekta ekonomiska förhållanden.

8.1.2 Avgifter för juridisk hjälp

Ekonomiskt bistånd beviljas till hemförsäkring, i vilken rättsskyddsförsäkring ingår. Den som saknar rättsskyddsförsäkring kan under vissa förutsättningar få rättshjälp, vilket medför en avgift. Som regel beviljas inte ekonomiskt bistånd till rättshjälpsavgiften, eftersom klienten har ett eget ansvar att skaffa en hemförsäkring som ger ekonomiskt skydd vid tvister i domstol. Bistånd beviljas inte heller till advokatkostnader som inte täcks av rättsskyddsförsäkringen. Bistånd till självriskan i rättsskyddsförsäkringen kan beviljas om det finns särskilda skäl. Det gäller framförallt i tvister gällande vårdnad, boende, umgänge eller underhåll rörande barn.

8.1.3 Ansökningsavgifter för uppehållstillstånd och medborgarskap

Vissa grupper – dock inte asylsökande – betalar en ansökningsavgift för att ansöka om uppehållstillstånd eller förlängt uppehållstillstånd. Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till denna avgift eftersom de som omfattas av den inte är förhindrade att vistas i sina hemländer. Bistånd till avgiften för svenskt medborgarskap beviljas endast om medborgarskap krävs för att klienten ska få en anställning.

8.1.4 Legitimation och bankavgift

En klient som saknar en giltig identitetshandling har rätt till bistånd för avgiften vid anskaffning av ID-kort, samt lägsta tillgängliga kostnad för fotografering. Ekonomiskt bistånd till pass beviljas som regel inte.

Bistånd kan beviljas till kostnad för bankkort och internetbetalning via internetbank med maximalt 1 procent av prisbasbeloppet per år.

8.1.5 Övriga avgifter

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till avgiften för att ansöka om skilsmässa. Bistånd beviljas inte till avgift för bostadsförmedling eller medlemskap i Hyresgästföreningen.

8.2 Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas, dvs. föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar. Sammanboende omfattas dock inte av denna skyldighet. Vid bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas detta mot gällande norm för försörjningsstöd. Hänsyn ska tas till tillgångar exempelvis i form av försäkringar. Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägaren eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne.

8.2.1.1 Asylsökande

Asylsökande som får ersättning enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Däremot har asylsökandes dödsbon rätt till ekonomiskt bistånd för begravningskostnad på samma villkor som personer med uppehållstillstånd i Sverige.

8.2.1.2 Återkrav

Begravningskostnader ska alltid beviljas mot återkrav enligt 9 kap. 2 § st. 1 SoL och en överenskommelse ska upprättas i samband med ansökan.

8.2.2 Skäligen kostnader

Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne. Om det är utrett att dödsboet saknar tillgångar, helt eller delvis, bör socialtjänsten bevilja bistånd som möjliggör en värdig begravning. Den avlidnes och anhörigas önskemål och formerna bör respekteras om kostnaden ligger inom ramen för skälig levnadsnivå.

Bistånd till begravningskostnad beviljas till faktiska skäliga kostnader som kan styrkas. Kostnaden bör som regel inte vara högre än cirka 50 % av gällande prisbasbelopp.

I förekommande fall beviljas även bistånd till officiant vid borgerlig begravning. Kostnaden för detta bör inte överstiga vad en låginkomsttagare normalt har råd med.

Bistånd beviljas inte för kostnader som tillgodoses inom ramen för begravningsavgiften, dvs. förvaring av kista hos kyrkogårdsförvaltningen, lokal med eller utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremering, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativt spridning eller nedgravning av aska i minneslund, samt transport av kista från begravningsceremonin.

Bistånd till kostnad för balsamering beviljas i allmänhet inte. Vanligtvis räcker det med kylförvaring. Det är dödsboet eller regionen som står för kostnaden. I undantagsfall kan det dock ändå finnas skäl att bevilja bistånd till balsamering. Det är i så fall viktigt att utreda vem som är beställare, då det påverkar vem som ska stå för kostnaden. Intyg på att balsamering skett ska inhämtas.

Merkostnader för begravning på annan ort i eller utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd.

8.3 Cykel

Till barn från 10-12 års ålder i familjer som uppburit försörjningsstöd under lång tid (minst 10 månader enligt Socialstyrelsens definition) kan försörjningsstöd utbetalas till inköp av cykel. Cykel är i normalfallet en förutsättning för barn att kunna umgås med jämnåriga samt ta sig till och från

fritidsaktiviteter. Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.

8.4 Digitala hjälpmedel och internetuppkoppling

Skol- barn och ungdomar ska få sitt behov av dator för skolarbetet tillgodosett av skolan och beviljas därför inte bistånd till dator för detta ändamål.

Digitala hjälpmedel i hemmet bedöms dock ingå i en skälig levnadsnivå för klienter för att kunna utföra myndighetsärenden, bankärenden etcetera.

Bistånd till internetuppkoppling beviljas till faktisk skälig kostnad, faktureringsavgift beviljas inte. Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.

8.5 Diskmaskin

Bistånd till diskmaskin beviljas endast om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning, att det finns annan boende i hushållet eller genom hemtjänst.

8.6 Flyttkostnader

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till flyttkostnad om flytten är nödvändig för att klienten ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kan handla om flytt från en bostad med oskäligt liten boendeyta eller låg standard, eller uppbrott från en relation där det förekommer våld. Bistånd till flyttkostnad kan också beviljas om socialtjänsten har ställt krav på klienten att byta till en billigare bostad för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd, eller om flytten är nödvändig för att klienten ska komma i egen försörjning genom arbete på en annan ort. Flyttkostnaden ska ha godkänts av handläggaren innan flytten.

Bistånd till flyttkostnad bör omfatta lägsta tillgängliga kostnad för hyra av bil inklusive försäkring och drivmedel. Bistånd till kostnad för flyttfirma beviljas endast om klienten på grund av exempelvis ålder eller sjukdom inte klarar att flytta på egen hand och inte har något privat nätverk som kan hjälpa till.

Bistånd till dubbla boendekostnader vid flytt beviljas endast om det finns mycket särskilda skäl till att klienten behövt flytta med kort varsel. Det kan exempelvis gälla en klient som flyttar från ett hem där denne har varit utsatt för våld i en nära relation, där klienten står på kontraktet och har uppsägningstid för bostaden.

8.7 Fritidsaktiviteter för barn

I FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen) anges att barn har rätt till vila och fritid, lek och rekreation samt rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Bistånd till barns fritidsaktiviteter och utrustning för detta, som inte ingår i riksnormen, kan beviljas särskilt för barnfamiljer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. I bedömningen bör socialtjänsten ta hänsyn till de sociala och hälsomässiga aspekterna av deltagande i fritidsaktiviteter, samt att det kan vara en kompensatorisk faktor i barnets uppväxt. Utgångspunkten ska alltid vara vad en låginkomsttagare på orten bedöms kunna kosta på sig.

8.8 Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas som huvudregel grundavgift/egenavgift. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

8.9 Förskole- och skolbarnsomsorgsavgift

Den sökande ska i första hand se över sina möjligheter till nedsättning av de kommunala avgifterna.

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg (förskoleklass till årskurs 3) och öppen fritidsverksamhet (årskurs 4-6) beviljas sökande som uppbär ekonomiskt bistånd eller har inkomster i nivå med försörjningsstödet. Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens.

8.10 Glasögon eller kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad är i nivå med lägsta paketpris som erbjuds av optiker. Bistånd till kostnad för ögonlinser beviljas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt genom läkarintyg.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas under förutsättning att behovet är styrkt av läkarordination. Bistånd kan beviljas till den extra kostnaden för speciell slipning eller behandling om det är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

Barn och unga i åldern 8-19 år får bidrag från regionen för glasögon eller kontaktlinser.

8.11 Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnad för hemtjänstavgift. Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften.

8.12 Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till hemutrustning. Vägledning i vad som är en skälig kostnad kan ges i Konsumentverkets beräkningar.

Följande ska övervägas:

- Är behovet akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- Kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- Vilka möjligheter har sökanden haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- Om behovet av bistånd är föranlett av en orsak som kan täckas av hemförsäkring ska detta alltid prövas i första hand.
- När det gäller barnfamiljer ska beaktas om särskilt behov finns hos barnen?
- Vilken hjälp kan den sökande få av nätverket?

Flyktingar eller utländska medborgare som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning till flykting, ska hänvisas att ansöka om hemutrustningslån hos CSN.

Bistånd till *löpande komplettering* och reparation av befintlig hemutrustning beviljas vid behov. En utredning ska göras av när behovet har uppstått och om behovet hade kunnat tillgodoses vid tidpunkten när det uppkom och om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Bistånd till *grundutrustning* ska bedömas mer restriktivt och beviljas endast om det finns särskilda skäl eller om behovet är akut och inte kan tillgodoses på annat sätt. För att kunna bedöma behovet kan det ibland bli nödvändigt att göra hembesök.

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till grundutrustning.

Hel grundutrustning avser en mer omfattande grundutrustning som ska användas under lång tid. Beviljas endast till personer som inte inom överskådlig tid kommer att kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en grundutrustning till exempel personer med mycket svåra psykosociala problem eller äldre med låg eller ingen pension.

Begränsad grundutrustning - beviljas vid behov personer som har tillfälligt behov av bistånd men inte kan vänta med inköp tills de har egen inkomst. Biståndet syftar till att den sökande ska kunna ta en lägenhet i besittning och innefatta möbler i kök och sovrum samt husgeråd.

8.13 Hälsa- och sjukvård, läkemedel samt sjukresor

Ekonomiskt bistånd beviljas för avgifter för hälso- och sjukvård samt sjukresor som omfattas av högkostnadsskyddet. Det gäller exempelvis patientavgifter för besök inom öppenvården eller för sjukhusvistelse. Kostnad för uteblivet besök ersätts inte.

Ekonomiskt bistånd beviljas för kostnader för läkemedel, hjälpmedel och förbrukningsmaterial som omfattas av högkostnadsskyddet. Klienten ska redovisa underlag som styrker att kostnaden omfattas av högkostnadsskyddet. Bistånd för läkemedel som inte ingår i högkostnadsskyddet beviljas endast efter intyg från läkare eller annan behörig hälso- och sjukvårdspersonal, som styrker att medicinen är nödvändig och att den inte går att ersätta med ett annat läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet.

8.14 Körkort

Den som har rätt till körkortslån från CSN ska i första hand utnyttja det. Lånet räknas inte som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd.

8.15 Magasinerings

Försörjningsstöd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande inom överskådlig tid förväntas kunna få ny bostad. Vad som är överskådlig tid måste avgöras från fall till fall. Besluten ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Bedömning ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaderna för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

8.16 Reparationskostnader

Avser kostnader för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd ska prövas mycket restriktivt och endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

8.17 Resor

8.17.1 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas till en skälig kostnad för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära.

8.17.2 Resor vid umgänge

Bistånd beviljas till skäliga kostnader för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder som bor på annan ort. Enligt rättspraxis ska bedömningen av skäliga kostnader för umgänge

anpassas till vad en familj i allmänhet har råd med. Umgängesföräldern har det primära ansvaret för att bekosta umgängesresor, men enligt 6 kap. 15 b § första stycket föräldrabalken ska den förälder som barnet bor med vara med och dela på kostnaderna utifrån sin ekonomiska förmåga. Vid bedömningen av hur ofta kostnader för umgänge ska beviljas bör hänsyn tas till avgörande i domstol som reglerar umgänget eller avtal om umgänge, om sådant finns. Bistånd kan i undantagsfall beviljas även till andra kostnader som är nödvändiga för att umgänget ska komma till stånd, såsom logi. Det gäller främst om umgänget är reglerat på ett sådant sätt att det inte kan ske i den biståndstagande förälderns hem.

8.17.3 Resor vid återförening

Bistånd till denna typ av resor beviljas endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn som inte bor tillsammans med en av sina vårdnadshavare. Röda Korset kan i vissa fall bevilja hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige. Om så skett kan bistånd beviljas till egenavgiften. I annat fall kan bistånd till hela reskostnaden beviljas.

8.17.4 Resor vid återvandring

Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av reskostnad, dels som en allmän schablon per person. Ibland önskar en person rekognosera i hemlandet innan eventuell återvandring. Inte heller i dessa fall ska kommunen bevilja med ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen till reskostnad.

8.18 Sanering av bostad

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sanering om mycket särskilda skäl föreligger. Det kan exempelvis vara att bostaden måste saneras för att klienten ska beviljas insatser från en annan huvudman, såsom hemtjänst eller boendestöd. Bistånd till sanering beviljas med maximalt ett prisbasbelopp och som regel högst en gång per klient. Kostnaden ska godkännas av handläggaren i förväg.

8.19 Skolbuskort

Utgångspunkten är att skolbuskort för barn i grundskolan prövas och beviljas av skolan. Vid ett avslag från skolan och om det finns särskilda skäl kan ekonomiskt bistånd beviljas till skolbuskort. Det kan t.ex. vara övergångsvis vid flytt innan barnet hinner byta skola.

Skolbuskort för ungdomar kan användas av ungdomar under 20 år som vanligtvis erhåller kort från skolan. I annat fall kan behovet tillgodoses genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieungdomar (till och med vårterminen de år de fyller 20 år) i familjer med låga inkomster har rätt till. För ungdomar som är 20 år och fortfarande ingår i familjens hushåll, men som inte längre får extra tillägg och inte heller får kort av skolan, kan kort beviljas efter en individuell behovsbedömning.

8.20 Skulder

Bistånd till skulder som avbetalning på studielån eller banklån, kontokortskulder, privata skulder, etc. samt böter och återbetalning av ersättningar från Försäkringskassan beviljas inte. Undantag ska endast göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd. Om sökanden på grund av skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska denne erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare. Socialtjänsten ska alltid utreda orsaken till att en skuld uppstått innan beslut fattas.

Undantag kan göras för *hyresskuld* i följande fall:

- Skuld som uppstått under tid då sökanden av godtagbara skäl saknat tillräckliga inkomster för att betala hyra. Om ansökan hade gjorts när hyresskulden uppkom hade denne haft rätt till bistånd.
- I de fall konsekvenserna för barn i hushållet bedöms bli för stora vid en eventuell avhysning kan bistånd beviljas.
- För gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras.

Undantag kan också göras för bistånd till skuld för *hushållsel och vatten* i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet.

I ärenden som rör barnfamiljers hyres- och/eller elskulder är det särskilt angeläget att utförliga *barnkonsekvensanalyser* görs.

Skuld för *avgift för förskoleverksamhet* behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med kommunen. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl ett behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp.

8.21 Sommarlovspeng

Utifrån principen om barnets bästa beviljas en särskild sommarlovspeng för alla barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd. Sommarlovspengen beviljas oavsett om barnen bor heltid, växelvis eller har umgänge med en förälder. Biståndet beviljas vid ett tillfälle, i samband med bistånd för juni.

Biståndet beviljas under förutsättning att hushållet i övrigt är berättigade till ekonomiskt bistånd för aktuell månad samt att hushållet har haft ett långvarigt behov av bistånd enligt Socialstyrelsens definition, dvs. har haft försörjningsstöd under minst 10 månader.

Sommarlovspengen beviljas till hushåll med barn som bor:

- heltid med 1 % av prisbasbeloppet per barn.
- växelvis med 0,5 % av prisbasbeloppet per barn. Biståndet kan alltså beviljas till både de hushåll där barnet bor under förutsättning att båda hushållen uppfyller kraven i övrigt för att beviljas biståndet.
- umgängesbarn med 0,25 % av prisbasbeloppet per barn.

För att säkerställa att biståndet används till avsett ändamål, förväntas hushållet redovisa hur biståndet har använts senast med ansökan inför september månad.

8.22 Spädbarnsutrustning

Den som under sex månader eller mer har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att tillgodose behovet, exempelvis från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga.

8.23 Tandvård

Ekonomiskt bistånd utgår i första hand till akut tandvård men kan även beviljas till skäliga kostnader för nödvändig tandvård.

8.23.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling till exempel vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut.

8.23.2 Nödvändig uppehållande tandvård

Vid behov av ekonomiskt bistånd under minst sex månader kan även annan tandvård beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta.

Vid behov av annat än akut tandvård ska den sökande lämna in ett kostnadsförslag till socialtjänsten för utredning innan bistånd beviljas.

Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet men inte kostnad för uteblivande från besök.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen av tandvården och skälig kostnad för tandvården.
- Behandlingen ska omfattas av statligt tandvårdsstöd enligt 3§ kap. 1 lagen om statligt tandvårdsstöd. Att en föreslagen behandling omfattas av statligt tandvårdsstöd, eller godkänts i Försäkringskassans förhandsprövning, innebär dock inte att detta kan ligga till grund för om ekonomiskt bistånd enligt SoL ska beviljas till kostnaden eller ej.
- Gällande referenspriser för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande.
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på Försäkringskassans förteckning.
- Kostnadsförslag ska begäras in och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av Försäkringskassan.
- Oberoende tandläkare ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård.
- En individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta sin tandhygien, exempelvis i samband med missbruk.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som utvisar att en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig regionens terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

8.23.3 Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå

Sökande som har egen inkomst över försörjningsnivå och ansöker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

8.24 Telefonabonnemang

Bistånd till öppning av nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast installation. I följande fall kan behov av stationär telefon motiveras:

- Personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda en mobiltelefon.
- Fast telefoni är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras.

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

8.24.1 Depositionsavgift

För de hushåll enligt ovan som kan beviljas ekonomiskt bistånd till fast telefonabonnemang kan det bli nödvändigt att också bevilja bistånd till gammal skuld och till depositionsavgift om den sökande har akut behov av fast telefoni och inte inom rimlig tid kan reglera eventuell skuld och betala depositionsavgift.

Depositionsavgiften betalas direkt av kommunen till teleleverantören. Det ska anges på beställningen av abonnemanget vem som betalt depositionsavgiften och vart den ska återbetalas. Om ny skuld uppkommer under tid som depositionen gäller kan teleleverantören ta ur depositionsavgiften för reglering av skulden. Det är därför viktigt att löpande följa dessa hushålls betalningar av telefonräkningarna.

9.Om ansvarsfördelning mellan kommuner

Med bosättningskommun menas den kommun personer stadigvarande bor i och i de flesta fall är det den kommunen som personen är eller borde vara folkbokförd i. Enligt socialtjänstlagen har bosättningskommunen det samlade ansvaret för hjälp och stöd som den enskilde har behov av. Detta gäller även i de fall personen vistas i annan kommun förutom vid akuta situationer. Akuta situationer kan röra sig om att arrangera en hemresa, bistånd i form av pengar till mat och husrum fram till hemresan eller att använda tillfälligt boende för en person som utsatts för hot.

I vissa fall kan den enskilde ha starkare anknytning till en annan kommun än den denne stadigvarande bor i. Det kan gälla personer som flyttat ofta eller där uppgifterna i folkbokföringen inte är uppdaterade. Här blir bosättningskommunen den kommun som personen har starkast anknytning till. Detta kan gälla t.ex. hemlösa eller personer som flyttar mellan olika tillfälliga boendet.

Vid bedömning av vilken kommun som personen har starkast anknytning till bör det vara av betydelse var personen har sitt sociala nätverk och vilken uppfattning personen har.

Vistelsekommunen blir bosättningskommun så snart personen anger att denne inte har för avsikt att återvända till ursprungskommunen. Bosättningskommunens ansvar föreligger även när behov bara finns i vistelsekommunen.

Om det är oklart vilken kommun som är ansvarig är det alltid kommunen som mottar ansökan om biståndsinsatser som prövar den. Kommunen kan aldrig avvisa eller avsluta ett ärende förrän man är överens med en annan kommun om vilken kommun som bär ansvaret. Om en person som utsatts för våld eller annat övergrepp och tillfälligt måste flytta på grund av detta måste bosättningskommunen behålla ansvaret. Detta gäller så länge personen inte själv väljer att byta bosättningskommun.

Ett ärende kan flyttas över till annan kommun om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till personens önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheter i övrigt framstår som lämpligt. En begäran ska vara skriftlig och den mottagande kommunen ska utan dröjsmål (maximalt en månad) besvara /meddela sin inställning skriftligt. Om kommunen inte svarat inom en månad eller kommunerna inte kommer överens, får kommunen ansöka hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO) som ska fatta beslut inom tre månader

Lästips

Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter, handböcker och vägledningar

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är utöver lagstiftningen styrande och vägledande för arbetet.

Socialstyrelsens handböcker om ekonomiskt bistånd och om handläggningen och dokumentation inom socialtjänsten bör varje handläggare ha tillgång till.

- SOSFS 2013:1 Allmänna råd om Ekonomiskt bistånd. Tillhörande handbok *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2013).
- SOSFS 2014:5 Dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS. Tillhörande handbok *Hand-läggning och dokumentation inom socialtjänsten* (2015).
- SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Tillhörande handbok *Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete – Handbok för tillämpningen av föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitets-arbete* (2012).
- SOSFS 2011:5 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah. Tillhörande handbok *Lex Sarah – Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah* (2013).
- SOSFS 2014:4 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer. Tillhörande handbok *Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer* (2015).
- Socialstyrelsens vägledning - Rätten till socialt bistånd för medborgare inom EU/EES-området (2014)
- Socialstyrelsens vägledning - Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd (2003)
- Socialstyrelsens vägledning - Vräkningsförebyggande arbete – stöd till socialtjänsten och andra aktörer (2008)
- Socialstyrelsens vägledning - Brottsoffer och deras närstående - socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp (2012)
- Socialstyrelsen vägledning - Stöd till anhöriga – vägledning till kommunerna för tillämpning av 5 kap 10 § socialtjänstlagen (2013)